

Wyjaśniamy

Stabilność cen jest współcześnie rozumiana przez banki centralne jako niska i stabilna inflacja. Niska i stabilna inflacja umożliwia efektywną alokację zasobów w gospodarce, wspierając podejmowanie właściwych decyzji ekonomicznych przez gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa. Niska i stabilna inflacja jest warunkiem długofalowego wzrostu gospodarczego, ograniczającym ryzyko silnego pogorszenia koniunktury oraz wzrostu bezrobocia w razie pojawienia się negatywnych wstrząsów w gospodarce.

Czym jest inflacja?

Inflacja to wzrost ogólnego poziomu cen w gospodarce. Wzrost ten sprawia, że siła nabywcza pieniądza o stałej wartości nominalnej spada. Oznacza to, że za tę samą kwotę (np. 100 zł) możemy z czasem kupić mniej towarów i usług. Sam wzrost ceny jednego towaru lub usługi nie oznacza jeszcze, że występuje inflacja. Wzrost ten może być bowiem rekompensowany spadkiem cen innych towarów lub usług, a w rezultacie ogólny poziom cen w gospodarce może się nie zmieniać.

Inflację najczęściej mierzy się poprzez zmianę wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (ang. *consumer price index*, CPI). CPI informuje nas, jak przeciętnie zmieniły się ceny towarów i usług konsumowanych przez gospodarstwa domowe. Aby policzyć zmianę tego wskaźnika, należy znać zmianę cen poszczególnych dóbr (np. masła, smartfonu, biletu do kina), a także ich udział w całkowitych wydatkach konsumpcyjnych. Przykładowo, przeciętne polskie gospodarstwo domowe w 2019 r. wydawało ok. 25% swoich dochodów na żywność i napoje bezalkoholowe. Jeśli więc ceny żywności i napojów bezalkoholowych wzrosną o 10%, to – przy niezmiennych cenach pozostałych towarów i usług – doprowadzi to do wzrostu wskaźnika CPI o 2,5%.

Analogicznie, **deflacja** jest spadkiem ogólnego poziomu cen towarów i usług w gospodarce.

Dlaczego ważne jest, aby inflacja była niska i stabilna?

Niska i stabilna inflacja ogranicza niepewność co do kształtowania się cen w przyszłości. Ułatwia to podejmowanie decyzji - przedsiębiorstwom dotyczących wielkości produkcji i inwestycji, a gospodarstwom domowym związanych z konsumpcją i oszczędzaniem. Stabilność cen jest warunkiem sprawnego funkcjonowania gospodarki.

Gdy inflacja jest wysoka, co zazwyczaj wiąże się z jej podwyższoną zmiennością, przedsiębiorcy nie są pewni, po jakich cenach będą mogli sprzedać swoje produkty w przyszłości, oraz jaka będzie wysokość kosztów, które będą ponosić. Dodatkowo wysoka zmienność cen zwiększa koszty związane z obserwowaniem i analizą zmian poziomu cen wśród dostawców i konkurentów. Wskutek oddziaływania wymienionych mechanizmów, wysoka inflacja może prowadzić do błędnych decyzji dotyczących tego, jakie dobra produkować i w jakiej ilości, a także jaką cenę ustalić za sprzedawany towar lub usługę. Wreszcie może to prowadzić do niższych inwestycji przedsiębiorstw.

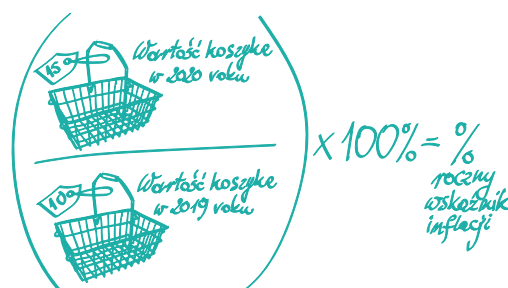
Negatywne skutki wysokiej inflacji wynikają również ze spadku realnej wartości oszczędności utrzymywanych w gotówce lub innych aktywów finansowych, których nominalna wartość nie uwzględnia zmian poziomu cen. Za tę samą kwotę można kupić w przyszłości mniej towarów lub usług niż dzisiaj. Jednocześnie wysoka zmienność poziomu cen może skłaniać pożyczkodawców – chcących zabezpieczyć się przed nieoczekiwanym wzrostem cen w przyszłości – do żądania wyższych odsetek od udzielanych kredytów. W rezultacie koszt kredytu dla przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych jest wyższy.

Wśród wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych największy udział mają wydatki na:

- żywność i napoje bezalkoholowe (25,2%);
- użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii (18,4%);
- transport (9,9%);
- rekreację i kulturę (6,6%);
- napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (6,3%);
- restauracje i hotele (6,1%);
- zdrowie (5,3%);
- wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego (5,8%);
- odzież i obuwie (4,9%).

Źródło: Dane GUS za 2019 r.

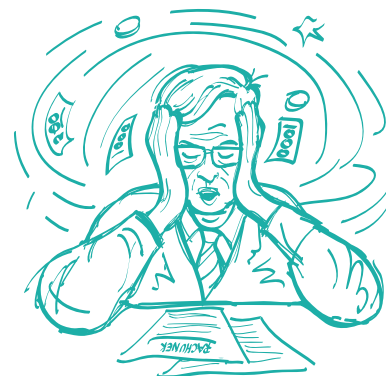

Bardzo szybkie tempo wzrostu cen nazywamy **hiperinflacją**. Zazwyczaj przyjmuje się, że hiperinflacja ma miejsce, gdy przez co najmniej 12 miesięcy inflacja przekracza 50% w skali miesiąca. Tak wysoka dynamika cen niezwykle utrudnia funkcjonowanie gospodarki, bowiem wszystkie negatywne konsekwencje wysokiej inflacji radykalnie się nasilają. Dodatkowo, hiperinflacja prowadzi do całkowitej utraty zaufania do pieniądza, w rezultacie czego część transakcji gospodarczych nie dochodzi do skutku, pomimo tego, że transakcje te byłyby w warunkach stabilności cen opłacalne dla podmiotów gospodarczych.

Dlaczego banki centralne starają się utrzymać inflację na dodatnim poziomie?

Istnieją trzy główne powody, dla których współcześnie banki centralne starają się utrzymywać inflację na niskim, ale niezerowym poziomie.

- **Po pierwsze**, dodatnia inflacja stanowi bufor, który ogranicza ryzyko deflacji, tj. spadku ogólnego poziomu cen. Deflacja stwarza ryzyko, że konsumenci będą ograniczać bieżącą konsumpcję i zwiększać oszczędności, bowiem przy spadających cenach, za tę samą kwotę można kupić w przyszłości większą ilość dóbr. Deflacja sprawia ponadto, że podmiotom zadłużonym trudniej jest spłacić zaciągnięty dług, gdyż spadek cen ogranicza nominalne zyski przedsiębiorstw oraz oddziałuje w kierunku niższego wzrostu wynagrodzeń. W tych warunkach popyt w gospodarce może być niższy niż jej możliwości produkcyjne, a bezrobocie może silnie wzrosnąć. Jednocześnie bankom centralnym trudno jest walczyć z deflacją, gdyż zwykle mogą one obniżyć stopy procentowe tylko do pewnego poziomu (w praktyce blisko zera lub nieznacznie poniżej zera). Może się to okazać niewystarczające do pobudzenia popytu i wyjścia z deflacji.
- **Drugi** argument za utrzymywaniem inflacji na dodatnim poziomie jest związany z tzw. sztywnością nominalnych wynagrodzeń. Pracownicy niechętnie godzą się na obniżkę wynagrodzeń, nawet gdy wydajność pracy spada, co zwykle następuje w czasie spowolnienia gospodarczego lub recesji. W sytuacji gdy wynagrodzenia nie obniżają się mimo spadku wydajności pracy, przedsiębiorstwa zwykle dążą do redukcji zatrudnienia. Należy pamiętać, że z punktu widzenia przedsiębiorstw ważny jest nie tylko sam poziom wynagrodzeń zatrudnianych pracowników, ale również relacja tych wynagrodzeń do cen sprzedawanych produktów. Inflacja – a więc wzrost cen sprzedawanych dóbr – przy zachowaniu niezmiennych wynagrodzeń w ujęciu nominalnym – zmniejsza bodźce do ograniczania zatrudnienia. Dzięki temu w okresie słabej koniunktury lub recesji, zatrudnienie w gospodarce może być wyższe.
- **Trzeci** powód, dla którego banki centralne starają się utrzymywać inflację na dodatnim poziomie jest związany ze sposobem, w jaki jest mierzona dynamika cen. Pomiar ten może nieznacznie zawyżać rzeczywisty poziom inflacji. Wynika to z faktu, że konsumenci często ograniczają zakupy towarów, które drożeją i zwiększają zakupy towarów o zbliżonych własnościach, których ceny rosną wolniej lub spadają. Zatem dopóki zmiany udziałów w strukturze konsumpcji nie zostaną zaktualizowane we wskaźniku CPI, udział artykułów drożejących szybciej – a tym samym inflacja mierzona wskaźnikiem CPI – może być nieco zawyżony. Jednocześnie, wzrost wskaźnika CPI może następować, gdy cena danego towaru co prawda rośnie, ale wzrost ten wynika jedynie ze wzrostu użyteczności, jaką otrzymują korzystający z tego towaru konsumenci (np. w sytuacji gdy rosną możliwości techniczne smartfonu).

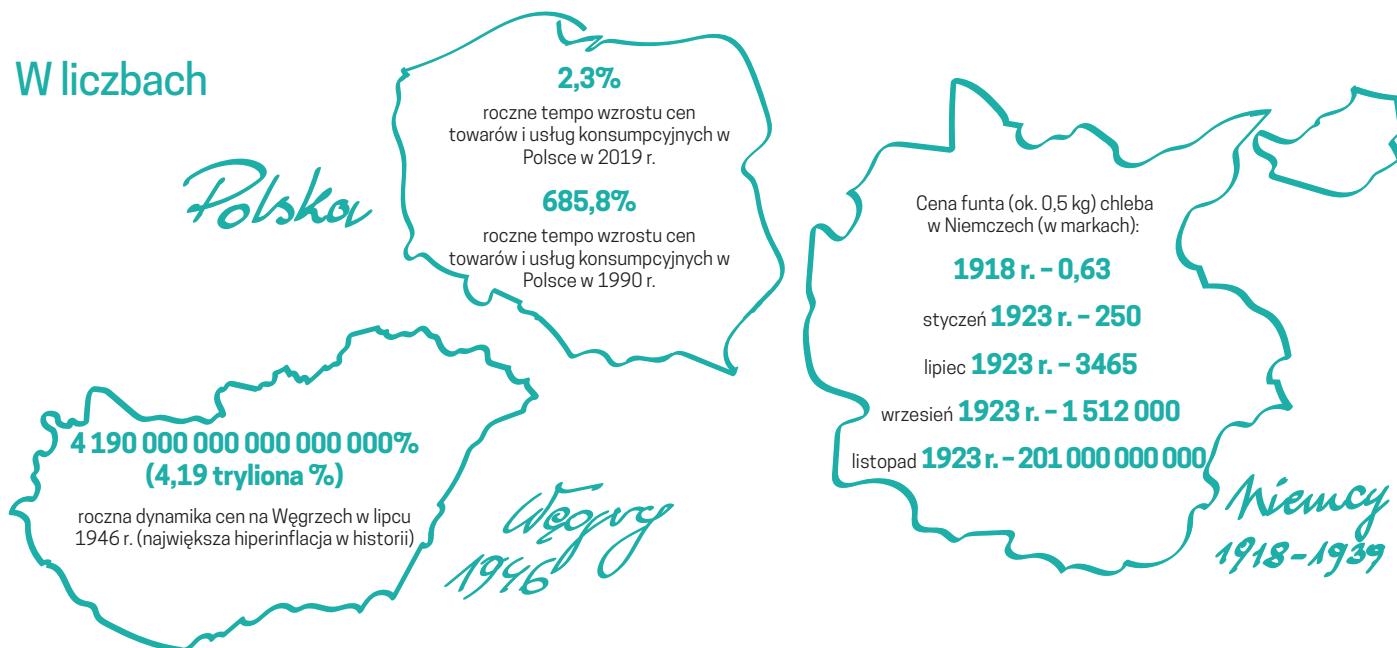

Najwyższa hiperinflacja była odnotowana na Węgrzech w latach 1945-46. Pieniądz gwałtownie tracił wtedy na wartości, a poziom cen w gospodarce podwajał się nawet co 15 godzin. Na zdjęciach z tego okresu widać ludzi, którzy zamiast używać banknotów do dokonywania transakcji, palą nimi w domowych piecach. Inne znane przykłady hiperinflacji dotyczą Niemiec początku lat 20. XX w., Jugosławii początku lat 90. XX w., a w ostatnich latach - Zimbabwe (2007-2008) oraz Wenezueli (2016-2020).

W liczbach

Warto wiedzieć

To, że inflacja wynosi 2,5% nie oznacza, że wszystkie ceny w gospodarce zmieniają się w takim tempie. Ceny niektórych dóbr zmieniają się silniej i częściej (dotyczy to zwłaszcza żywności i paliw), podczas gdy inne (np. ceny usług fryzjerskich) potrafią pozostawać bez zmian przez wiele miesięcy, a nawet lat. Ceny żywności silnie zależą od warunków atmosferycznych, często w odległych częściach świata. Przykładowo, zła pogoda w Brazylii przekłada się na niższe zbiory trzciny cukrowej, co może spowodować znaczący wzrost cen cukru w Polsce. Jednak ze względu na niewielki udział cukru w wydatkach konsumpcyjnych gospodarstw domowych, wzrost cen tylko tego towaru przyczyni się do jedynie niewielkiego wzrostu wskaźnika CPI.

Wśród cen podlegających częstym i znacznym zmianom znajdują się m.in. ceny żywności i energii. Ich zmiany wynikają często z oddziaływania czynników niezależnych od krajowej polityki pieniężnej i mają swoje źródło za granicą.

Dlatego też banki centralne często posługują się miarami tzw. inflacji bazowej. Jedną z miar inflacji bazowej pokazuje, jak zmieniałyby się ceny, gdyby usunąć ceny energii i żywności z koszyka konsumpcyjnego.

Historycznie

